

Unge funksjonshemmedes innspill til Opptaksutvalget

Unge funksjonshemmede har gjennomgått grunnlaget for innspill til Opptaksutvalget og vil med dette gi våre innspill. Vi har tatt utgangspunkt i de spørsmål som er særlig relevante for unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer.

Overordnet ønsker vi å kommentere at en del av utfordringene vi, som paraplyorganisasjon, opplever med dagens opptakssystem til høyere utdanning i utgangspunktet er knyttet til utfordringer i videregående opplæring. Mange elever med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer opplever å ikke få den tilretteleggingen de har behov for slik at de kan fullføre videregående opplæring på lik linje med sine medelever. Mange opplever også å få ufrivillig fritak for ett eller flere fag. Vi mener derfor at en grunnleggende utfordring med dagens opptakssystem er at det i videregående skole ikke tilrettelegges slik at alle elever får en reell mulighet til å få det karaktergrunnlaget som trengs for å søke høyere utdanning. Dette handler blant annet om god tilrettelegging, bruk av hjelpemidler, bruk av individuelt tilrettelagt opplæring i videregående skole (ikke kun i grunnskolen), og økt kunnskap blant rådgivere i videregående skole.

Kvalifisering

[Hva mener dere om å innføre en standardisert kvalifiserende prøve som et supplement eller en erstatning for søkere som ikke har GSK fra videregående opplæring?](#)

Unge funksjonshemmede er enige med utvalget i at ordningen med GSK fungerer godt som vurderingsgrunnlag for å komme inn i høyere utdanning. Samtidig støtter vi forslaget om å innføre en standardisert kvalifiserende prøve som et supplement eller erstatning for søkere som ikke har GSK fra videregående opplæring. Dette fordi mange elever med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer opplever å få ufrivillig fritak fra ett eller flere fag i videregående opplæring. Det kan medføre at enkelte elever får lavere karaktersnitt eller dårligere muligheter til å søke seg inn på høyere utdanning. Det å ha en kvalifiserende prøve kan være en god måte å sørge for at flere kommer inn på høyere utdanning.

[Kan spesielle opptakskrav erstattes av en form for forberedende år, tilsvarende basår-ordningen i Sverige?](#)

Unge funksjonshemmede er noe usikre på hvorvidt det å erstatte spesielle opptakskrav med en form for forberedende år er en god løsning. Mange studenter med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom bruker allerede ett eller flere ekstra år for å fullføre sine studier. Årsaken til det kan være sammensatt, men ofte skyldes det mangel på tilrettelegging av studieløpet eller fravær på grunn av sykehus- eller rehabiliteringsopphold. Et ekstra forberedende år vil gjøre studietiden enda lenger, og vil være en ulempe for denne gruppen. Samtidig har vi forståelse for behovet for at studentene har riktig og god nok kompetanse ved studiestart. Vi mener derfor at muligheten for et hurtigkurs eller til å ta et ekstra fag i løpet av studiet kan være et alternativ til et forberedende år.

Dersom det blir aktuelt å innføre et forberedende år mener vi at dette er noe som bør gjelde alle studenter. Omtrent 50% av landets studenter fullfører ikke sine studier på normert tid, og mange faller også fra studiene i løpet av de første studieårene. Et forberedende år kunne derfor inneholdt krus i

akademisk skriving eller studieteknikker, slik at studentene får en forberedelse til hva det innebærer å være student ved en høyskole eller et universitet. For studenter med behov for tilrettelegging vil dette året være en mulighet til å finne ut av hvordan tilretteleggingen må organiseres for at studenten skal få størst mulig utbytte av studiene.

Er det viktig å beholde realkompetansevurdering som en vei inn i UH?

Unge funksjonshemmede mener det er viktig å beholde realkompetansevurderingen, da denne er en god ordning for at flere studenter med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer skal kunne komme inn på høyere utdanning. Samtidig mener vi det er behov for en gjennomgang av hvordan realkompetanse blir vurdert, da vi vet at dette varierer fra studiested til studiested. Det må ligge tydelige føringer i hva som inkluderes i realkompetanse, slik at relevant kompetanse ikke blir utelatt fra vurderingen. Enkelte personer med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer kan ha hatt høyt fravær i videregående opplæring, men fraværet kan ha medført økt kompetanse på andre områder. Eksempelvis kan en del studenter med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer ha erfaring med kontakt med velferdsstaten. Dette kan inkludere kontakt med sykehus, NAV og kommunehelsetjenesten. Andre kan ha erfaring som arbeidsleder for egen brukerstyrt personlig assistanse-ordning (BPA-ordning). Gjennom å være arbeidsleder tilegner man seg blant annet kompetanse på personalhåndtering, arbeidsmiljø og opplæring av assistenter. Andre kan ha dårlige karakterer i enkelte fag grunnet manglende tilrettelegging for dysleksi, dyskalkuli, ADHD eller andre diagnoser. Denne gruppen kan eksempelvis ha hatt deltidsjobber eller hatt behov for et praktisk-pedagogisk utdanningsløp, som kan ha medført kompetanse på viktige områder innen ulike deler av arbeidslivet. Alt dette er realkompetanse av høy verdi inn i både studier og arbeidslivet.

Rangering

Bør utvelgelsen av studenter til populære studier skje på en annen måte enn å skille på desimaler på allerede høye poenggrenser, for eksempel ved opptaksprøver eller loddtrekning?

Unge funksjonshemmede er positive til at utvalget tar tak i problemstillingene tilknyttet kunstig høye poenggrenser, og mener det er behov for å se på måter å justere de kunstig høye poenggrensene. På grunn av varierende tilrettelegging i videregående skole vil det være vanskelig for enkelte elever med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer å oppnå like høye karakterer som sine jevnaldrende. Det kan eksempelvis skyldes dårlig tilrettelegging for elever med dysleksi. En kunstig høy poenggrense vil derfor stenge en del studenter ute fra enkelte studier, selv om dette kunne vært personer som ble dyktige arbeidstakere. Unge funksjonshemmede har ingen konkrete forslag til gode alternativer til opptakskrav, men mener at opptaksprøver, intervju eller lignende kan være alternativer som kan fungere godt. Uavhengig av hvilke løsninger som foreslås som alternativer til utvelgelse er det viktig at disse løsningene er universelt utformet. I tillegg må de som har behov for tilrettelegging i form av ulike hjelpemidler (som lese- eller skriveprogrammer for dyslektikere) eller BPA kunne benytte dette.

Er noen av dagens tilleggspoeng et godt uttrykk for kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidslivet?

Unge funksjonshemmede mener ordningen med alderspoeng er en god ordning for tilleggspoeng. Dette fordi enkelte arbeidsgivere ønsker at arbeidstakeren har livserfaring, og anser derfor annen livserfaring som positivt før man begynner på enkelte studier. Videre vil alderspoeng for de som ikke fullfører videregående opplæring på normert tid være positivt.

Hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne bør opptakssystemet ivareta?

Overordnet ønsker vi å stille spørsmål med hva som legges i "de best kvalifiserte søkerne". Dette fordi vi mener at den best kvalifiserte søkeren ikke alltid er den personen med det høyeste karaktersnittet. Opptakssystemet bør også eksempelvis ivareta å få inn personer som man ønsker å ha som arbeidstakere i ulike yrker. Med dette mener vi at studenter som kommer inn på psykologistudiet eller på jusstudiet bør være personer man ønsker å møte i arbeidslivet etter fullført utdanning. I slike tilfeller er det ikke nødvendigvis slik at juristen eller psykologen med det høyeste karaktersnittet er personen som er best egnet til å ivareta arbeidsoppgavene i yrkeslivet. På studier der utdanningen er relativt teoretisk, mens arbeidslivet er praktisk vil kanskje den best kvalifiserte søkeren være en person med gode mellommenneskelige egenskaper, eller med evnen til å tilegne seg nye oppgaver raskt.

Videre mener vi at opptakssystemet også bør ha som mål å ivareta et større mangfold. Med et større mangfold kommer også diskusjoner og en tankegang som ivaretar et bredere perspektiv. I arbeidslivet vil de aller fleste møte folk med ulik bakgrunn, og det å ha god forståelse av mangfold kan være nyttig. Homogene grupper blir mer snevre og utdanner ikke nødvendigvis de beste personene. Det å eksempelvis kunne få flere funksjonshemmede inn i helse- og sosialfag og pedagogiske fag kan være positivt. Funksjonshemmede har en livserfaring som kan være spesielt nyttig i helse- og sosialfag. Videre er både lærere og helsepersonell representative for mangfoldet som finnes og setter gode eksempler for fremtidens barn og unge. Det handler om å få mangfoldet inn i skolen.

Til slutt ønsker vi å peke på viktigheten av at fagbrev også bør kvalifisere til høyere utdanning slik at de som har fagbrev har muligheten til å avansere faglig. Det å verdsette en kombinasjon av fagbrev og arbeidserfaring, slik som man verdsetter teoretisk utdanning er nødvendig.

Organisering

Bør vi ha et felles regelverk for opptak til alle typer studier?

Unge funksjonshemmede mener det bør være mest mulig like opptaksregler ved landets universiteter og høyskoler. Dette for å redusere forskjellene ved opptak til ulike studier og ulike studiesteder. Våre erfaringer er at eksempelvis realkompetansevurderingen gjennomføres ulike blant landets høyskoler og universiteter. Dette er svært uheldig og medfører ulike muligheter for enkeltpersoner til å kunne studere ved det universitetet eller høyskolen man ønsker.

Har dere alternative forslag til tidslinje for opptaket/studiestart?

Unge funksjonshemmede vet at det for mange studenter med funksjonsnedsettelse, kroniske sykdommer eller tilretteleggingsbehov er en utfordring med kort tid mellom svar på opptak til høyere

utdanning og studiestart. Denne gruppen har behov for tid til å finne en tilrettelagt studentbolig, søke om brukerstyrt personlig assistent (BPA) i ny kommune eller kontakte studiesteder for å få den tilretteleggingen man trenger. Det gjør at tiden fra opptak til studiestart blir for kort. Unge funksjonshemmede skulle ønske seg at opptaket ble gjennomført på bakgrunn av karakterkort fra første halvår i avsluttende år, ikke vitnemålet. På den måten kan man sørge for tidligere svar på søknaden til høyere utdanning, og studentene som har behov for det kan begynne å planlegge studietilværelsen i god tid før studiestart.

Det å kunne søke før jul, få svar i mars eller april, og kunne benytte tiden frem til august med å planlegge studiestart ville vært en god løsning.

Med vennlig hilsen

Siri Espe,
Interessepolitisk leder Unge funksjonshemmede